

РЕАЛНЕ МОГУЋНОСТИ УПРАВЉАЊА КАМАТНИМ РИЗИКОМ У БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ БИХ У УСЛОВИМА КРИЗЕ

REALISTIC POSSIBILITIES FOR INTEREST RATE RISK MANAGEMENT IN BANKING SECTOR BIH UNDER CRISIS CONDITIONS

Мр Горан Митровић

Дрина осигурање а.д. Милићи, Милићи, БиХ,
mitrovic.smiljka@gmail.com

Мр Живко Ерцег

Водовод а.д. Добој, Добој, БиХ
zivkoerceg@gmail.com

Абстракт: Глобална финансијска криза, која је наступила крајем прве деценије овог вијека, оставила је негативан утицај на привреду и банкарски сектор развијених земаља, земаља у развоју и земаља у транзицији. Преношење кризе на реални сектор је утицало и на раст кредитног, тржишног и каматног ризика, те смањене кредитне активности привредних субјеката и становништва. Криза се, с друге стране, одразила на значајно увећавање некавалитетне активне кредитних пласмана. Глобална финансијска криза се негативно одразила и на банкарски сектор БиХ, а што је резултирало увођењем рестриктивне кредитне политике и повећањем каматних стопа. У раду ће се указати на значај примјене минималних стандарда за управљање тржишним, односно каматним ризицима у банкарском сектору БиХ у условима кризе. Детерминисаће се реалне могућности одрживости банкарског сектора БиХ, уз претпоставку јачања кредитног рејтинга и контролу каматног ризика, кроз смањену флукуацију каматних стопа. Анализираће се примјена и имплементација базелских стандарда као и њихов утицај на каматни ризик и стабилност банкарског сектора БиХ. Одредиће се утицај тржишних фактора на висину и стабилност каматне стопе, и њен утицај на профитабилност банкарског сектора и реалну економску активност у БиХ.

Кључне ријечи: глобална финансијска криза, банкарски сектор БиХ, каматни ризик, базелски стандарди.

Abstract: Global financial crisis which took place at the end of the first decade of this century, left a

negative impact on economy and banking sector of developed countries, developing countries as well as those in transition. Transfer of crisis to realistic sector had an impact on the increase of credit, market and interest rate risk and thus decreased credit activity of business entities and the population in general. On the other hand, the crisis was reflected in a significant increase of poor assets of credit placements. Global financial crisis had a negative impact on a banking sector in BiH as well which resulted in introduction of restrictive credit policy and increase of interest rates. This paper is going to point out at a significance of application of minimum standards for management of market that is, interest rate risks in banking sector in BiH under crisis conditions. We are going to determine realistic possibilities for sustainability of BiH banking sector with the presumption of credit rating improvement and control of interest risk through a decreased fluctuation of interest rates. We are going to analyze application and implementation of Basel Standards as well as their impact on interest risk and stability of BiH banking sector. We are going to determine impact of market factors on interest rate percentage and its stability and its impact on banking sector profitability and realistic economic activity in BiH.

Key Words: global financial crisis, BiH banking sector, interest risk, Basel Standards.

УВОД

Каматна стопа је један од кључних параметара на финансијском тржишту и она представља цијену коштања кредитних и новчаних средстава на финансијском тржишту. Висина каматне стопе зависи од цијене извора по

којима комерцијалне банке набављају финансијска средства и иста пласирају у облику кредита привреди и становништву. Генерално посматрано, каматне стопе представљају основни фактор успешног пословања банака. То се у банкарском пословању, највећим дијелом, изражава кроз висину каматне марже између активних и пасивних каматних стопа. Разлика између активних и пасивних каматних стопа представља приход банке, односно каматну маржу која представља око 80% укупног прихода банке. Битно је напоменути, да се каматне стопе требају формирати без утицаја државе и то на бази понуде и потражње за новчаним средствима на финансијском тржишту. У условима честих флукуација каматних стопа, изузетно је битно управљање активом и пасивом банке те одређивање адекватног стратегијског приступа. И поред раста незапослености у БиХ, као и тренда смањења пасивних каматних стопа у последњем периоду, дошло је до раста депозита. Разлог овоме је висока доза неизвјесности, а не квалитет живота, као и све већа неизвјесност будућих економско-политичких прилика у земљи. Битно је истаћи, да се БиХ налази у високо рецесивном економском стању што се рефлектовало кроз смањење прихода у реалном сектору, порасту незапослености, смањењу плата и др. Све наведено се негативно одразило и на банкарски сектор, кроз значајан дио пораста некавалитетних и ненаплативих кредита што се рефлектовало кроз повећање трошкова резервисања у банкарском сектору. У условима глобалне кризе, реални сектор негативно утиче на пословање банака кроз повећане трошкове, гдје текући профит није довољан за покриће тих губитка. У малим тржишним привредама каква је и БиХ, индикатори који упућују да банке имају одређене потешкоће у пословању јесте недостатак средстава за подмирење текућих обавеза. У зависности од одређених финансијских поремећаја у држави то може да изазове и домино ефекат у смислу велике банкарске кризе, у којем држава и централна банка мора брзо реаговати са адекватним мјерама.

1. Кретање међубанкарских каматних стопа и њихов утицај на финансијску кризу

Чињеница је да је глобална финансијска криза погодила темеље развијених земаља, али земље у развоју, и са собом донијела негативне финансијске ефекте. То је за последицу имало успоравање привредног раста и развоја, повећан одлив капитала, смањење страних инвестиција, отежан приступ финансијским

средствима на финансијском тржишту, отежану наплату и повећану неликвидност финансијског сектора. Раст каматних стопа у банкама је био један од првих фактора који су наговјештавали финансијску кризу. Пословне банке су своја слободна средства пласирала по референтним каматним стопама према централној банци, али су се и те камате мијењале, односно повећавале како се криза продубљивала. Иако су централне банке европских земаља смањивале своју референтну каматну стопу и међубанкарску стопу ЕУРИБОР, тај тренд нису пратиле комерцијалне банке БиХ. Међубанкарска каматна стопа ЕУРИБОР, је имала изузетно велики раст на почетку глобалне финансијске кризе, када је 12-мјесечни ЕУРИБОР достигао невјероватну вриједност од 5,5%. Већ почетком 2009. године био је поново на најнижем нивоу од 1,8%, од почетка свјетске економске кризе. Већина комерцијалних банака у БиХ, без обзира на смањење ЕИРИБОРА, није пратила смјернице централне банке и смањење активних каматних стопа. Разлог томе је у структури каматне стопе ЕУРИБОРА (базног дијела) који укључује и степен ризика земље. Повећање каматних стопа је резултирало отежаним приступом кредитним средствима због повећаног ризика пласирања (улагања), као и отежаним задуживањем код иностраних банака. Пословна политика коју су примјениле комерцијалне банке у БиХ, у односу на висину каматних стопа, је имала негативне реперкусије на реални сектор и становништво. Финансијски сектор БиХ још увек није изашао из рецесије (успорена привредна активност, пад реалног дохотка, свакодневни раст незапослености и др.) која, ако се у наредном периоду нешто значајније позитивно не промијени, може кулминирати у депресију. Повјерење у банкарски сектор још није на одговарајућем нивоу, нарочито последице великих проблема у појединим банкама у БиХ. Наведено повјерење је још више поколебано због све већег раста некавалитетне активе у банкама БиХ, односно одобрених пласмана под сумљивим околностима. Тај проблем би се најлакше могао превазићи кроз осигурање свих депозита у банкама и подизање нивоа суме осигурања, која би требала бити праћена структуралним реформама у земљи.

2. Политика каматних стопа и управљање каматним ризиком

Генерално посматрано, каматна стопа представља цијену коришћења кредитних и новчаних средстава на финансијском тржишту. Величина каматне стопе зависи од цијене прибављања кредитних извора и времена

одобрења (пласмана) кредитних средстава. Примјена каматних стопа представља кључни фактор успјешног банкарског пословања. Банке у свом пословању треба да праве разлику између пасивних и активних каматних стопа. *Пасивне каматне стопе* представљају плаћање камате (одлив средстава) од стране банке некој другој банци или клијенту (на депозитна орочена средства) за њихова коришћена средства у одређеном временском периоду. *Активна каматна стопа* представља наплату камата од клијента или неке друге банке, којима је одобрен кредит у одређеном временском периоду. Каматне стопе банака треба да су дерегулисане, без утицаја државе и наметнутих оквира њене монетарно-кредитне политике. Каматне стопе треба да регулише тржиште преко понуде и потражње новчаних средстава. Банкарска теорија истиче три теорије при формирању тржишних каматних стопа: (Вуњак, 2013, стр. 182)

1. *Теорија преференције ликвидности,*
 2. *Теорија кредитних фондова,*
 3. *Теорија инфлационих очекивања.*
- (Вуњак, 2013, стр. 182)

Теорија преференције ликвидности полази од ставова да се каматне стопе одређују преко односа понуде и потражње новчаних средстава.

Теорија кредитних фондова полази од ставова да се каматне стопе формирају односно понуде и тражње позајмљених (кредитних) новчаних средстава на финансијском тржишту.

Теорија инафлационих очекивања полази од ставова да се каматне стопе формирају у зависности од инфлационих и дефлационих кретања у окружењу у којем послују банке. (Вуњак, 2013, стр. 183)

Ризик каматне стопе представља промјену каматне стопе у будућности која ће изазвати неочекивани губитак за банку. С обзиром да се код ризика каматних стопа, исте крећу по нижем нивоу у односу на очекивани ниво кретања од стране менаџмента банке, ризик директно утиче на смањење каматне марже, односно на смањење прихода банке. Фактори ризика тржишног формирања каматних стопа се односе на: (1) рочну трансформацију средстава, (2) пласмане у хартије од вриједности, (3) некаматносна пасиву, (4) величину банке, (5) интензитет конкуренције, (6) структуру пласмана, тржишту новца, (7) позицију на тржишту новца, (8) преференцију комитената (клијената) банке. (Вуњак, 2013, стр. 183)

Политика каматних стопа у БиХ је под директним утицајем кредитног рејтинга земље, која доста утиче и на ниво развијености

домаћег финансијског система. Висина каматних стопа у БиХ код кредита је промјенива, а што зависи од понуде и потражње на финансијском тржишту и конкуренције међу банкама. С обзиром на неадекватан кредитни рејтинг БиХ, банкама у БиХ је доступност извора из иностранства постала ограничавајућа и скупља. Стога су банке биле принуђене (посебно домаће банке) да се окрену прикупљању депозита из домаћих извора, како од привредних субјеката тако и од становништва. Прикупљањем депозита из домаћих извора је утицало на промјену пасивних каматних стопа, што се даље рефлектовало и на активне каматне стопе, односно висину каматних стопа према крајњим корисницима. Банке се на финансијском тржишту понашају различито, из разлога велике конкуренције, што даје могућност потенцијалним штедишама у цјелини да бирају боље услове приликом штедње. То може имати и негативне реперкусије и за банке и за штедише, с обзиром да понуда превеликих каматних стопа на депозите може довести банку у неликвидност, а штедише у зону неизвјесности.

Политика каматних стопа је једна од насложенијих банкарских активности које банке требају да квалитено воде, јер би у супротном могле да угрозе своју ликвидност и профитабилност. С обзиром да банке немогу да воде потпуну контролу над каматним стопама, због утицаја разних тржишних фактора, управљање каматним ризиком такође представља изузетно сложен посао. Из разлога што су каматне стопе промијенива категорија, која се формира на бази понуде и тражње, неопходно је да свака банка појединачно анализира и доноси адекватне одлуке како би каматни ризик свели на што нижи ниво. Висина каматних стопа се негативно одразила и на босансохерцеговачу привреду и становништво. На привреду је се одразила због ограничавајућих извора из иностранства узрокованих глобалном финансијском кризом, лошим кредитним рејтингом земље, политичком нестабилношћу. С обзиром на наведено, привредни субјекти у БиХ треба да воде рачуна о кретању и висини каматних стопа због планираних трошкова финансирања пословања. Банке, наравно, желе предвидјети раст, односно пад каматних стопа, како би такве трендове кретања претвориле у остваривање што већих прихода од датих пласмана.

Каматни ризик у банкарском пословању се појављује у неколико облика што може изузетно утицати на бонитет билансних позиција банке. Стога, банке требају посветити

посебну пажњу узајамној повезаности ризика каматне стопе, кредитног ризика те ризика ликвидности у банкарском пословању. Наиме, повећање каматних стопа у банкама значи за кориснике кредита потенцијалне проблеме у отплати кроз повећање ануитета, затим повећање трошкова пословања (ако су предузећа у питању) што даље може утицати и на висину плата запослених. Битно је истаћи, да банке у БиХ без стабилних финансијских извора (посебно домаће банке) тешко могу поднијети притиске раста каматних стопа на уштрб смањења свог профита. Илустрације ради, домаће банке су, такође, под утицајем међубанкарског финансијског тржишта, иако немају приступ таквим тржиштима те повољним финансијским изворима, за разлику од оних банака које имају приступ повољним финансијским изворима на међународном тржишту.

У циљу одржања стабилних каматних стопа, потребно је да банке заједно са надлежним институцијама и ентитетским агенцијама предузму одговарајуће мјере којима би смањиле пасивне каматне стопе. С друге стране, банке би кроз унутрашње уштеде требале да смање своје трошкове. (покушају да пронађу унутрашње уштеде кроз смањење разних трошкова.)

3. Посљедице финансијске кризе на банкарски и реални сектор БиХ

Босна и Херцеговина скоро да нема ни један инструмент тржишта новца, док се девизно тржиште своди на искључиво мјењачке послове које су на услузи клијентима. Активности банака у БиХ, такође, су биле под утицајем финансијске кризе, иако су пословни резултати у банкарском сектору били далеко бољи од осталих финансијских сектора. Та активност је нарочито била изражана у дијелу експанзивне кредитне политике, односно интензивног раста кредитне активности све до краја 2009. године. У наредном периоду је дошло до смањења кредитне активности, а разлози се огледају у порасту каматних стопа и највећим дијелом у несигурност тражилаца кредита, односно њихова недовољна ликвидност. Имајући ово у виду, банке су поштриле услове приликом одобравања пласмана што је пратило много ригорозније процедуре код одобравања истих. Таквим поштреним условима банке су покушале да одрже ликвидност и профитабилност кроз квалитетнију наплату постојећих пласмана и кроз мање резервисање, односно мање издвајање додатних средстава на исправке. Поред рестриктивније кредитне политике, банке су се суочиле и са проблемима

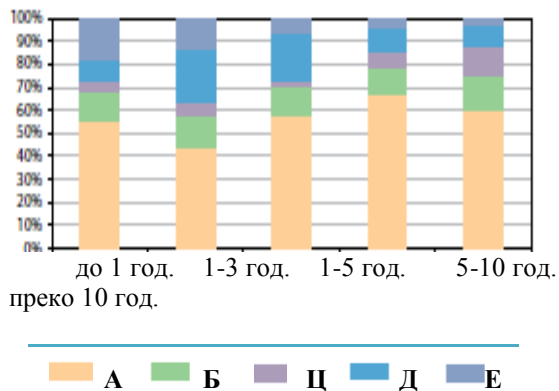
повлачења депозита, нарочито у 2009. и 2014. (проблеми са Балкан Инвестмент Банком и Бобар банком) што је свакако нарушавало рочну усклађеност између активе и пасиве. Ово је оставило највеће посљедице на домаће банке, које поред свега нису биле у стању да позајме средства по каматним стопама блиским ЕУРИБОР-у, чак ни банке које имају своје главне филијале у иностранству. Разлог овоме је високоризичност земље БиХ што намеће изузетно висока резервисања (и до 100%). Иако је ЕУРИБОР пао на изузетно мали ниво, банке из БиХ плаћају средства по истим условима односно цијени која је била и у вријеме када је ЕУРУБОР био највећи. Разлог томе је поново изузетно негативн кредитни рејтинг земље и висока класификација ризичности код инвестирања у БиХ. С обзиром да се банкарски сектор БиХ нашао у незавидном положају, банке су примијениле политику привлачења домаћих депозита и враћања повјерења у банкарски сектор. То се у наредном периоду одразило и на повећање каматних стопа на пласмане, што је у привредном сектору значајно утицало у дијелу повећања трошкова финансирања.

У 2013. години није дошло до промјене кредитног рејтинга земље, тако да се кредитни рејтинг БиХ и даље налази у зони шпекулативне кредитне способности. Агенција за рејтинг S&P потврдила је суверени кредитни рејтинг БиХ „Б“ с позитивним изгледима два пута током 2013. и у марту 2014. године. Агенција Moody's је за БиХ задржала рејтинг „Б“ са стабилним изгледима током цијеле 2013. године и у првој половини 2014. године. (Извор: Централна банка БиХ, Годишњи извјештај за 2013. годину, страна 54)

Од почетка свијетске финансијске кризе дио некавалитетних кредита у сектору привреде готово се учетверостручио. Дио некавалитетних у укупним кредитима на крају 2013. године био би и знатно већи да није дошло до преноса некавалитетних потраживања на засебно правно лице (у питању су посебна правна лица која су од банака „откупиле“ некавалитетну активу те врше наплату путем суда, факторинга, специјализованих агенција и сл.) које су извршиле стране пословне банке у БиХ крајем 2011. године. Осим тога, повећање удјела НЛП-а (некавалитетна актива) у укупним кредитима дијелом је успорен и због раста кредита у сектору правних лица. Због катастрофалних поплава које су средином маја 2014. погодиле БиХ и чињенице да је знатан дио индустријске и пољепривредне производње концентрисан на поплављеним подручјима, реално је очековати да се тренд раста НЛП-а у реалном сектору настави. Осим тога, слаб опоравак

корпоративног сектора и економске активности, те смањена могућност кредитирања говоре да су главни узроци настанка лоших пласмана и даље присутни, због чега се максимум погоршања може очекивати у наредном периоду.

Графикон 1. Класификација и рочност кредита правним лицима у 2013.

Извори: ЦРК, Извјештај о финансијској стабилности за 2013.

Према Централном регистру кредита (ЦРК) у свим посматраним категоријама рочности настављен је тренд повећања удјела некавалитетних кредита, што је представљено у графикону 1., док је удио квалитетне активе (А) и мање квалитетне активе (Б) по свим категоријама рочности смањен. Највеће повећање удјела некавалитетних кредита забиљежено је у категорији рочности од 1-3 године што је последица другог вала глобалне финансијске кризе.

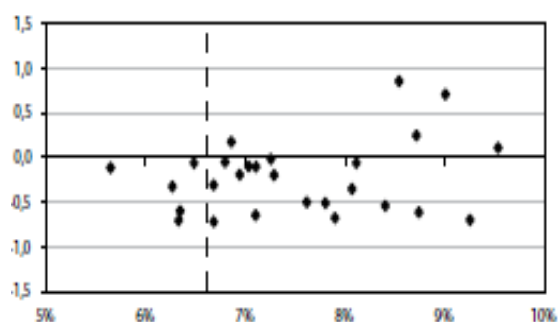
Раст лоших пласмана, односно проблематичних кредита (*non performing loans*- НПЛ-а), те поштрени услови приликом одобрења кредита, смањена потражња за кредитима и повећане каматне стопе на БиХ тржишту, су утицале и на кредитну активност предузећа. Од 3,57 милијарди КМ нових одобрених кредита предузећима, чак 60% су краткорочни кредити. (Извор: ЦББиХ 2013, страна 25). Ово даље указује на проблеме ликвидности са којима су већина предузећа БиХ суоченана. Илустрације ради, у прилог овоме иде и чињеница о великом броју блокираних рачуна привредних субјеката о којима ЦБ БиХ редовно извјештава. Такође су повећана дуговања, односно међусобне обавезе између различитих предузећа, те предузећа и појединих јавних институција. Битно је истаћи и повећање обавеза према привредним субјектима од стране локалних заједница, општина и градова, што говори о проблемима и њихове ликвидности. Наведено узима све већи замањ што додатно погоршава ситуацију у реалном

сектору која директно угрожава ликвидност предузећа. У циљу побољшања привредног амбијента неопходно је хитно провођење структуралних реформи и привлачење страних инвестиција, те јачање домаће тражње. Условљеност наведених реформи је предложена од стране ЕУ и ММФ-а, а што уједно омогућава и разне помоћи привредном сектору. Једна од кључних помоћи привредном сектору би омогућило и потенцијална дугорочна задужења по значајно повољнијим каматним стопама.

Банкарски систем БиХ је пословну 2013. годину завршио са негативним финансијским резултатом. Према подацима агенције за банкарство губитак је износио 36,12 милиона КМ а резултат је лошег пословања пет банака које су исказале значајне губитке. (Извор: ЦББиХ, Извјештај о финансијској стабилности за 2013).

Графикон 2. Каматне стопе на кредите правним лицима по банкама

Промјене у односу на 2012. у процентним поенима

- ◆ просјечна каматна стопа по банкама у 2013.
- просјечна каматна стопа

Извор: ЦББиХ, Извјештај о финансијској стабилности за 2013.

Према подацима ЦББиХ, просјечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене пласмане правним лицима у 2013. години износила је 7,01% и нижа је у односу на 2012. годину. Просјечна каматна стопа на кредите правних лица, по банкама, се кретала у распону од 5,65% до 9,53%, при чему је код већине банака забиљежен пад каматне стопе у 2013. години у односу на предходну годину. (Извор: ЦББиХ, Извјештај о финансијској стабилности за 2013)

Слаба потражња за кредитима од стране привредних субјеката, те нешто повољнији извори финансирања не међународним тржиштима су одредили нешто ниже каматне стопе у 2013. Највеће смањење каматних стопа

десило се код неколико мањих банака које су настојале побољшати своју конкурентску позицију на финансијском тржишту БиХ. Код већине већих банака није било значајнијих промјена у висини просјечне каматне стопе на кредите правних лица. Раст каматних стопа у 2013. години забиљежен је само код пет банака, углавном домаћих, које имају отежан приступ међународним изворима финансирања. Да би стратегија за управљање каматним ризиком била успјешна, потребно је да банке развију адекватне системе контроле извођења стратегије за управљање ризиком каматне стопе. Обављање функције контроле управљања каматног ризика би требало бити повјерено интерној контроли банке у сарадњи са АЛКО одбором банке (одбор за управљање активом и пасивом банке) који се по правилу састаје седмично и дјелује савјетодавно.

4. Утицај каматних стопа на хартије од вриједности у портфолију банака БиХ

Већина банака у свом пословању раст активе остварује, поред кредитних пласмана, и кроз улагања у разне хартије од вриједности. У портфолију банака у БиХ најчешће се налазе високоликвидне-државне обвезнице, затим благајнички записи, муниципалне обвезнице издате од стране општина, високоликвидне акције одређених предузећа и др. Каматне стопе не само да утичу на цијену наведених хартија од вриједности, него и на добит од реинвестирања оставарених по хартијама од вриједности које банке имају у свом портфолију. Промјена каматних стопа се највише одражава на обвезнице са фиксном каматном стопом које су у портфолију банака. Наиме, позната је чињеница да је вриједност обвезнице постигнута на тржишту обрнуто пропорционална висини каматних стопа. Односно, када каматне стопе расту, банке се сусрећу са посљедицом пада вриједности обвезнице на тржишту, а и са растом пројектованих прихода које је тада потребно реинвестирати по знатно вишим каматним стопама. У случају када каматне стопе падају, банка се тада сусреће са растом цијене обвезница на тржишту, као и нижим приходима од реинвестирања по нижим каматним стопама. Одређене промјене каматних стопа, такође, могу директно да се одражавају и на вриједност акција. Илустрације ради, уколико долази до рестриктивне монетарне политике у земљи (а што је у БиХ обавеза по налозима ЕУ и ММФ-а), може се очекивати раст каматних стопа, а што ће утицати на додатне трошкове финансирања одређених предузећа. Повећани трошкови финансирања у појединим предузећима ће се

директно одразити на профит, односно добит, а што ће за реперкусију имати мању вриједност акције.

Евентуални раст каматних стопа на финансијском тржишту могу имати утицаја на потенцијалне инвеститоре тако што ће у свом портфолију одређене акције конвертовати у обвезнице и тиме довести до повећане понуде акција на берзи. То ће се даље рефлектовати кроз њихово додатни цијеновни пад. Раст, односно пад каматних стопа је у директној колерацији са изворима рефинансирања. Уколико банке своје изворе рефинансирања имају преко кредитних линија, или на међународном тржишту новца, тада највећу улогу у формирању цијене одређује кредитни рејтинг земље, односно ризик улагања. Алтернатива томе је формирање каматних стопа преко депозита правних и физичких лица, што представља пасивну каматну стопу које банке плаћају. Кредитни рејтинг БиХ је „Б“ је изузетно лош, што утиче на долазак страних инвеститора због потенцијалних губитака приликом инвестирања, као и повећаних трошкова финансирања. Кључни допринос тако лошем кредитном рејтингу су посљедица политичке и правне нестабилности у земљи.

Табела 1. Актуелни рејтинг БиХ

	Moody's Investors Service	Standard & Poor's
Рејтинг	Б3 / стабилни изгледи	Б / стабилни изгледи
Датум	10.07.2012.	13.03.2015.
Активност	Потврђен рејтинг/изглед измијењен	Потврђен рејтинг

Извор: *Moody's Investors Service, Standard & Poor's*

У табели 1. је приказан кредитни рејтинг БиХ од стране агенција *Moody's Investors Service, Standard & Poor's*, а које су на бази својих анализа потврдиле суверени кредитни рејтинг „Б“ са стабилним изгледима у 2015. години у односу на „Б3“ из 2012. године са негативним изгледима. Иако је кредитни рејтинг БиХ са посматраног изгледа прешао у стабилни кредитни рејтинг „Б“ то је још увјек на нивоу шпекулативне кредитне способности те високим кредитним ризиком, а што је кључни фактор за долазак страних инвеститора.

5. Утицај Базелских стандарда на банкарски сектор БиХ

Банкарски сектор је засигурно један од најуређенијих сектора у БиХ, који путем

пунде новца детермише пословне циклусе који директно утичу на раст, односно пад економије земље. За банкарски систем БиХ се може рећи да је прилично стабилан и ликвидан. Предходно наведено се највећим дијелом односи на висину адекватности капитала коју су обје ентитетске агенције успоставиле на нивоу од 12%. Ово је изнад просјека земаља ЕУ гдје је адекватнос капитала на нивоу од 8%. Према новом капиталном оквиру који је усвојио Базелски одбор, а који се односи на начела о примјени минималних стандарда, се једним дијелом односи и на поступак управљања каматним ризиком. То даље укључује развој пословне стратегије, претпоставке о имовини и обавезама у књизи банке и у књизи трговања, као и састав интерне контроле. Према Базелским начелима, банке би требале дефинисати свеобухватни поступак управљања ризицима којим се идентификује, прати и врши контрола над изложеношћу ризика каматне стопе. Наведени поступак мора подлијегати одговарајућем надзору од стране управног одбора банке и виших руководстава банке. Уколико супервизори утврде да банка нема довољан ниво капитала за покриће свог каматног ризика, они су дужни да захтијевају од банке да смањи ризик или повећа капитал за његово покриће. Битно је истаћи, да су регулаторне агенције и у Републици Српској и Федерацији БиХ урадиле доста тога на припреми и примјени Базелских стандарда, те одредиле динамику за потпуну имплементацију Базела II. Имајући у виду реалност финансијског окружења, те стандарде на којима инсистира Базелски комитет, предвиђене активности око имплементације су дефинисане у складу са оним што је реално могуће у БиХ, с обзиром на низ ограничавајућих фактора и снагу институција. Очекивања су таква да ће прелазак на оквире Базела II имати значајан утицај на банкарство оба ентитета (РС и ФБиХ), те је потребно да се тај прелазак уради постепено. Нови регулаторни оквир Базел III, који се већ увелико примјењује у неколико земаља европске уније, у први план ставља акценат на некавалитетном портфолију, те потребна средства за покриће потенцијалних губитака. Базел III ће захтјевати од банака знатно већи ниво капитала како би се могли адекватно апсорбовати евентуално већи финансијски губици.

ЗАКЉУЧАК

Највећи извори прихода код свих комерцијалних банака су приходи од камата на пласмане. Менаџмент банке се увјек сусреће са одређеним ризицима у пословању с тим да је каматни ризик један од најопаснијих ризика по

банку. Основни задатак менаџмента банке је да постигне што већу каматну уз прихватљив ниво кредитног ризика. Промјена каматних стопа утиче на висину планираних, односно реализованих прихода и расхода банке кроз структуру активе и пасиве њених биланса. Евентуалне промјене каматних стопа могу изазвати и пријевремено повлачење депозита од стране депонената што доводи банку у проблем одржавања ликвидности. Управљање каматним ризиком захтјева темељно и озбиљно управљање активом и пасивом банке у настојању контролисања промјене каматних стопа која утиче на крајњи финансијски резултат банке. Политика каматних стопа има изузетне ефекте како на реални сектор, тако и на укупан макроекономски систем. Политика каматних стопа у БиХ је под директним утицајем кредитног рејтинга земље, која доста утиче и на ниво развијености домаћег финансијског система. Кредитни рејтинг БиХ је „Б“ је изузетно лош, што доста утиче на долазак страних инвеститора због потенцијалних губитака приликом инвестирања, као и повећаних трошкова финансирања. Кључни допринос тако лошем кредитном рејтингу су посљедица политичке и правне нестабилности у земљи. Генерално посматрано, банке требају да воде ригорознију политику у условима глобале кризе на начин да се највећи акценат стави на чишћењу активе и пасиве од спорних и некавалитетних пласмана. Међутим, релативно низак ниво искориштености потенцијала привреде, неадекватна привредна структура, рецесивна позиција земље са теденцијом да пређе у депресију, незадовољавајућа структура банака и осталих финансијских организација представљају озбиљне препреке за нормално функционисање финансијског тржишта и параметара каматне стопе.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Вуњак, Н., Ђурчић, У., Ковачевић, Ј. (2013). *Корпоративно Банкарство*. Суботица: Пролетер а.д. Бечеј, Економски факултет.
- [2] Финансије. *Часопис за теорију и праксу финансија*. Београд: бр.1-6/2011.
- [3] Финансије. *Часопис за теорију и праксу финансија*. Београд: бр.1-6/2012.
- [4] Савјет министара БиХ. (2014). *Економски трендови-годишњи извјештај 2013*. Сарајево.
- [5] Централна банка БиХ. (2014). *Извјештај о финансијској стабилности 2013*. Сарајево.
- [6] Централна банка БиХ. (2014). *Годишњи извјештај за 2013*. Сарајево.
- [7] www.ekof.bg.ac.rs
- [8] www.capital.ba